

Debattinnlegg og kronikker til Ringerike Budstikke
SEND TIL log@budstikke.no
Legg gjerne ved bilde av deg selv.

INNLEGG SOM ØNSKES MED I NESTE NUMMER SENDES INNEN 1. NOVEMBER

Storørreten på dagsorden

Ledelsen i Ringerikes Sportsfiskere tok til orde for å fjerne Viuldemningen i Ringerikes Budstikke 11. oktober.

Tiår med fiskeutsettinger og tiltak for å styrke storørretbestanden som bruker Randselva som gyte- og oppvekstområde, har ikke hjulpet. De hevder det må nytenkning og et skikkelig krafttak til for å bevare og styrke bestanden. Å fjerne det nederste av de fem kraftverkene og tilbakeføre elva til sin originale form nedstrøms Viul hovedgård, er det viktigste som kan gjøres.

Storørreten ble en del av norsk natur etter siste istid. Som laksen og sjørørreten forlater storørretungene elva de er født i når de er tre til fem år gamle. Men heller enn å vandre ut i sjøen bruker de den nærmeste innsjøen som hav. Storørretungene som er født i Randselva svømmer ned i Tyrifjorden når de har oppnådd en viss størrelse. Her går de over til fiskedielt og legger på seg en til tre kilo i året. Når de blir gytemodne, svømmer de tilbake for å pare seg der de selv ble født. Deretter går ferden nok engang tilbake til innsjøen. Denne vandringen kan storørreten foreta opp til fire ganger i livet.

I 1997 ble det registrert 27 innsjøer med sikre storørrestammer i Norge. 148 av de opprinnelig 176 stammene ble kategorisert som utryddet, sårbare eller truete. Situasjonen i dag er trolig langt verre. Fjorårets gyteoptellinger i kjernevassdragene for den norske urfisken, forteller om en seilas som er i ferd med å ende i havari om det ikke tas rev i seilene. Det er ikke blitt gjort på 20 år. Siden slutten av 1990-tallet har fiskeforvaltningens fokus vært rettet mot villaksen og sjørørretens problemer. De fåtallige stammene av grov innsjøørret har ikke vært viet annen oppmerksomhet enn det enkelte ildsjeler har klart å få til. Blant disse har Ringerike Sportsfiskere stått sentralt, og nå er de tydeligvis lei av å snike i korridorene. Med forslaget om å rive Viuldemningen har de slått på stortromma for å få sto-

rørretens skjebne til å bli et nasjonalt anliggende. Tiltaket de foreslår vil være det første og største i sitt slag i Norge. Men det er ikke uten lokal bakgrunn det hevdes at de gamle gyteplassene må gjøres tilgjengelige. De siste årene har estimatet på gytende storørretindivider i Randselva vært mellom 40 og 80, noe som er kritisk lave tall.

I en tid hvor fornybar energi nærmest er blitt et credo, er forslaget om å rive en kraftverksdam som å banne i kirka. Det er det ikke andre steder i verden. I USA er det blitt fjernet omlag 900 dammer siden 1990, og hvert år står 50, 60 nye for tur. Frankrike og Canada har også iverksatt omfattende fjerning av små vannkraftverk, som gjør stor miljøskade og krever omfattende restaurering om de skal bevares og drives forsvarlig i fremtiden. I Japan ble det første vedtaket om damfjerning gjort i 2012. Arase Dam i Kuma River skal være borte innen 2018.

I Norge kommer 99 prosent av all energi fra vannkraftproduksjon. Vi er Europas største og verdens syvende største vannkraftprodusent, med totalt 976 vannkraftstasjoner. Enkelte av disse har store negative innvirkninger på eksempelvis storørreten, og de produserer marginalt med strøm sett i nasjonal målestokk.

Elva ved Viul hovedgård før Viuldammen ble etablert.

Viul Kraftstasjon sto ferdig i 1958. Den 20 meter høye demningen satte en effektiv stopper for storørretens vandring opp til gytefeltene sine i områdene ved og nedstrøms Viul hovedgård. Den 2,5 km lange elvestrekningen som Else Ravneberg i Ringerike Sportsfiskere betegner som selve brudesuiten for storørreten fra Tyrifjorden, ble ikke bare sperret for den gyteklare fisken. Den ble lagt under vann og er i dag slammet ned på bunnen av Viuldammen.

Kraftverket som har vært med å forårsake den katastrofale utviklingen for storørreten i Randselva, produserer årlig ca. 64 GWh. Det utgjør 0,05% av den samlede vannkraftproduksjonen på landsbasis.

Storørreten er utsatt ikke bare i Randselva. Stammenes fremtid er et nasjonalt anliggende. Dersom viktige villaksestammer hadde kommet ned på det lave nivået som storørrestammene befinner seg på, ville alt sportsfiske etter laks bli stanset, vanntilførselen fra kraftverkene gjort bærekraftig med stor vekt på fiskens biologi, og det ville bli satt i gang storstilte habitatforbedrende tiltak i vassdragene. Tiden er overmoden for å ta storørretene like alvorlig som laksen, og det viktigste habitatforbedrende tiltaket som kan gjøres i Randselva, er utvilsomt å tilbake stille

YTRING!

LARS NILSSEN

Filmet, regissert og produsert "På fisketur med Bård og Lars", "Tørrfluelandetriologien" og flere andre prisbelønte kort og dokumentarfilmer. Foredragsholder og skribent. Utgitt fire bøker – to av dem sammen med Lars Lenth. nilssen@larsoglars.no • www.larsoglars.no

elveløpet nedstrøms Askerudfoss til sitt opprinnelige.

Viul Kraftverk AS eies av Ringeriks-Kraft AS og Glitre Energi (tidligere Hadeland Energi). Disse eies igjen av kommunene i områdene rundt Randselva, og målsettingen med virksomheten er verdiskapning for felleskaps beste.

Randselva har potensiale til å bli landets desidert beste storørretelva. Norgesrekordfisker innehar den allerede, men skal den smykke seg med annet enn gammel glans, må det gjøres et krafttak. Tør lokalpolitikere få utredet forslaget fra Ringerikes Sportsfiskere vil de gå i spissen for et modig nasjonalt pionerprosjekt som er godt forankret i land vi liker å sammenlikne oss med.

Er det noe vi har nok av i Norge, er det strøm, og lite tyder på at småskala-vannkraft vil bli god butikk i fremtiden.

I våre dager betyr verdier mer enn kroner og øre. En sterkt og potent storørrestamme i Randselva vil være en ressurs, og tar noen jobben med å regne på hva den kan tilføre området rundt elva av positivisme, oppmerksomhet og tilreisende fiskeentusiaster, er jeg sikker på at regnestykket heller ikke i kroner og øre vil komme dårlig ut.

Fra byggingen av demningen i 1958.

Neste utgave av

Ringerike

BUDSTIKKE

kommer 29. november

Ønsker du å ha med forretningsannonse?

Ring tlf. 970 64 518
log@budstikke.no

**ANNONSEFRIST:
FREDAG 18. NOV.**